

MỘT SỐ BIỆN PHÁP GIÁO DỤC ĐẠO ĐỨC CHO HỌC SINH TRUNG HỌC PHỔ THÔNG TRONG NHÀ TRƯỜNG HIỆN NAY

PHẠM THỊ VUI*

Ngày nhận bài: 12/05/2017; ngày sửa chữa: 21/06/2017; ngày duyệt đăng: 22/06/2017.

Abstract: Recently, there are some studies on the moral education for students in the context of education reform and integration. These studies are required when adverse manifestations of moral values in students have been increasing. This article presents situation of moral education for students at high schools and proposes some solutions to educate moral values for students.

Keywords: Moral education, high school, students.

1. Đặt vấn đề

Trong những năm gần đây, chúng ta chứng kiến một thực trạng đáng báo động về tình trạng vi phạm pháp luật của học sinh phổ thông, thanh thiếu niên đang trong tuổi đến trường; tình trạng vô lễ với người lớn, giáo viên; nói tục, chửi thề; bạo lực học đường mà nạn nhân và người gây ra đều chủ yếu là học sinh phổ thông; gian dối, trộm cắp, gian lận trong thi cử; vi phạm pháp luật khi tham gia giao thông, vô lễ với thầy giáo, cô giáo; uống rượu bia, hút thuốc lá trong học sinh... diễn ra ngày càng phức tạp và với số lượng có chiều hướng tăng. Hơn nữa, ở lứa tuổi này, học sinh phổ thông rất nhạy cảm với những biến đổi nhanh chóng của đời sống xã hội, trong đó có nhiều điều xấu, tiêu cực; học sinh có nhiều những biến đổi tâm lí mang tính bước ngoặt đôi khi khó đoán, khó kiểm soát. Do đó, nhà trường, giáo viên cần phải tìm hiểu từ nhiều nguyên nhân khác nhau, nguyên nhân xã hội nói chung, nguyên nhân kinh tế, nguyên nhân giáo dục, từ phía gia đình,... để có những biện pháp, cách thức tổ chức dạy học và giáo dục một cách phù hợp, kịp thời cho học sinh. Công tác GDĐĐ học sinh trong giai đoạn hiện nay càng đặt ra yêu cầu, nhiệm vụ cao hơn, cần thiết hơn khi toàn Đảng, toàn dân ta đang tích cực tham gia cuộc vận động “*Học tập và làm theo tư tưởng, tấm gương đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh*”.

Có một số công trình nghiên cứu về đạo đức của học sinh, sinh viên; thực trạng và giải pháp giáo dục đạo đức cho học sinh, sinh viên trong bối cảnh đổi mới giáo dục, bối cảnh hội nhập,... tiếp cận theo nhiều khía cạnh khác nhau, như của một số tác giả Lê Duy Hùng [1], Hoàng Thị Dung [2], Trần Kiều, Vũ Trọng Rỹ, Hà Nhật Thăng, Lưu Thu Thủy [3], Nguyễn Thị Thi [4],... Bài viết này trình bày một số vấn đề về đạo

đức, một số biện pháp giáo dục đạo đức cho học sinh phổ thông trong nhà trường hiện nay.

2. Giải quyết vấn đề

2.1. Quan niệm về đạo đức, giáo dục đạo đức

Theo Triết học Mác-Lênin, đạo đức được hiểu là một hệ thống các quy tắc của đời sống xã hội và hành vi con người, nó quy định những nghĩa vụ của người này với người khác, nghĩa vụ mỗi con người đối với xã hội. Như vậy, con người với tư cách là tổng hòa các mối quan hệ xã hội, thì đạo đức là một tố chất người, nó được biểu hiện qua hành vi (hành vi đạo đức) trong cuộc sống cá nhân cũng như trong xã hội. Do vậy, giáo dục đạo đức cho học sinh cần tập trung vào hai vấn đề là: Giáo dục nhận thức về các quy tắc, chuẩn mực đạo đức (trong đó, cao nhất là ý thức đạo đức: Ý thức đạo đức là ý thức về hệ thống những quy tắc và chuẩn mực hành vi phù hợp với những quan hệ đạo đức đang tồn tại) và giáo dục về việc thực hiện các hành vi phù hợp với các quy tắc, chuẩn mực ấy trong lớp học, nhà trường, cộng đồng.

Đạo đức có chức năng giáo dục và chức năng điều chỉnh hành vi: Con người muốn làm điều phải, điều thiện, tránh điều ác phải hiểu biết, phải được giáo dục về các quy tắc, chuẩn mực đạo đức, giúp họ có khả năng lựa chọn thực hiện hay không thực hiện các hành vi, hành động nào đó. Mặt khác, những hành vi đúng chuẩn mực đạo đức sẽ được tôn vinh, được trân trọng bởi cộng đồng, xã hội, và có tác động tốt tới các cá nhân khác trong cộng đồng, xã hội.

Ngày nay, giáo dục đạo đức cho học sinh là giáo dục lòng trung thành đối với Nhà nước, với tổ quốc, yêu quê hương đất nước, có lòng vị tha, nhân ái, cần cù liêm khiết và chính trực, có ý chí vươn lên, có ý chí

* Trưởng Đại học Sư phạm Hà Nội

làm giàu, học tập và lao động vì sự thịnh vượng bền vững của đất nước, có trách nhiệm với bản thân, gia đình, tập thể, với đất nước và với nhân loại. Đó là đạo đức xã hội chủ nghĩa là đạo đức của cá nhân, tập thể và chủ nghĩa nhân đạo mang tính chân thực tích cực, khác với đạo đức vị kỉ, cá nhân. Giáo dục đạo đức học sinh phải gắn chặt với giáo dục tư tưởng - chính trị, giáo dục truyền thống và giáo dục bản sắc văn hóa dân tộc, giáo dục pháp luật nhà nước xã hội chủ nghĩa. Giáo dục đạo đức phải song song giữa nhận thức và hành động, nhưng phải bắt đầu và đi đến kết quả là hành động, hành động hàng ngày của học sinh trong lớp học, nhà trường, gia đình, nơi cư trú, trong đời sống. Từ đó, học sinh sẽ hình thành những phương thức, thói quen ứng xử đúng trước vấn đề của xã hội... giúp cho các em có khả năng tự kiểm soát được hành vi của bản thân một cách tự giác, có khả năng chống lại những biểu hiện lệch lạc về lối sống.

Theo Dự thảo chương trình giáo dục phổ thông (chương trình tổng thể) thì các phẩm chất mà giáo dục phổ thông Việt Nam hướng tới, cần hình thành cho học sinh là: yêu đất nước; yêu con người; chăm học; chăm làm; trung thực và trách nhiệm. Đây cũng có thể hiểu là những phẩm chất đạo đức cơ bản mà nền giáo dục nước nhà đang hướng tới.

Giáo dục đạo đức cho học sinh trung học phổ thông cần thực hiện theo nguyên tắc: + Giáo dục trong thực tiễn sinh động (phù hợp với học sinh, nhà trường, môi trường xã hội địa phương,...); + Giáo dục theo nguyên tắc tập thể (giáo dục trong tập thể, bằng tập thể và vì tập thể) nhưng cũng tôn trọng nhân cách, tính khác biệt của học sinh (về tâm lí, năng lực, phẩm chất, hoàn cảnh gia đình,...); + Giáo dục bằng thuyết phục là chính và phát huy tính tự giác của học sinh; + Phát huy ưu điểm là chính, lấy ưu điểm để khắc phục nhược điểm; + Tôn trọng nhân cách của học sinh, đồng thời đề ra yêu cầu ngày càng cao đối với học sinh.

2.2. Thực trạng và nguyên nhân của thực trạng giáo dục đạo đức cho học sinh trung học phổ thông trong nhà trường hiện nay

Có thể khẳng định rằng, các thành tích của hoạt động giáo dục đạo đức cho học sinh trung học phổ thông là cơ bản, giúp giáo dục toàn diện con người Việt Nam vừa hồng, vừa chuyên, đáp ứng yêu cầu của sự phát triển kinh tế, xã hội. Tuy vậy, bên cạnh các thành tích là chủ yếu đó, vẫn còn có những ví dụ về những hành vi trái đạo đức của học sinh, vẫn còn có những tồn tại từ công tác giáo dục đạo đức cho học sinh trung học phổ thông trong giai đoạn hiện nay. Có thể chỉ ra một số loại hành vi vi phạm đạo đức của

học sinh trong giai đoạn hiện nay như sau: bỏ giờ, trốn học; gian lận trong kiểm tra, thi cử; gây gổ, đánh nhau; nói tục, chửi thề, chửi bậy; uống rượu bia, hút thuốc lá; chơi bài ăn tiền, xin dẫu, trộm cắp vặt; vô lễ, thiếu tôn trọng thầy cô giáo; phá hoại của công, vi phạm pháp luật (chủ yếu là luật giao thông); lối sống tự do, buông thả, thực dụng;...

Có thực trạng trên là do nhiều nguyên nhân khác nhau, từ ba yếu tố cơ bản của quá trình giáo dục là: gia đình, nhà trường, xã hội. Tuy vậy, trong khuôn khổ bài viết này, chúng tôi chỉ trình bày một số nguyên nhân từ phía nhà trường:

- Nhận thức chưa đầy đủ và toàn diện về nội dung, phương pháp và các hình thức giáo dục đạo đức, đối tượng giáo dục đạo đức học sinh trong nhà trường;

- Trong nhà trường, sự coi trọng không phải lúc nào cũng ngang bằng nhau giữa hai mục tiêu giáo dục đạo đức và dạy học;

- Việc xây dựng và thực hiện các biện pháp tổ chức, thực hiện giáo dục đạo đức cho học sinh còn chưa thiết thực, còn hình thức, kém hiệu quả, còn không phù hợp với tâm lí, nhu cầu, sở thích của học sinh;

- Giáo viên chưa dành nhiều thời gian, chưa có đủ hiểu biết về học sinh, tâm lí học sinh, hoàn cảnh sống, gia đình của học sinh; chưa đủ hiểu biết về các biểu hiện tiêu cực trong đạo đức của học sinh trong và ngoài nhà trường, đặc biệt là một số giáo viên chủ nhiệm chưa có sự quan tâm sâu sát tới học sinh, tới việc phối hợp với gia đình trong quá trình giáo dục;

- Một bộ phận giáo viên suy giảm đạo đức, giảm uy tín nên một số truyền thống tốt đẹp trong quan hệ thầy-trò bị bóp méo, vật chất hóa, thực dụng;

- Các tổ chức chính trị, xã hội trong nhà trường chưa phát huy hết vai trò, trách nhiệm của mình trong việc phát hiện, uốn nắn, định hướng, giáo dục đạo đức học sinh;

- Hiện chưa khai thác được các tấm gương đạo đức trong quá trình giáo dục đạo đức cho học sinh (chẳng hạn như những tấm gương học tốt; tấm gương vượt khó; tấm gương công tác xã hội; tấm gương hi sinh vì bạn bè,...; gương xấu về tệ nạn xã hội, về thói hư, tật xấu,...).

2.3. Một số biện pháp nhằm nâng cao chất lượng giáo dục đạo đức cho học sinh trung học phổ thông trong giai đoạn hiện nay

- **Biện pháp 1:** Tổ chức tuyên truyền, nâng cao nhận thức của giáo viên chủ nhiệm, giáo viên bộ môn mà đặc biệt là giáo viên dạy môn Giáo dục Công dân đối với việc giáo dục đạo đức cho học sinh. Để thực hiện, nhà trường cần có kế hoạch tuyên truyền từ đầu năm học, để mỗi giáo viên, tổ bộ môn có kế hoạch

giáo dục và dạy học một cách tổng thể ngay từ đầu năm học, từ đó nâng cao nhận thức của giáo viên về vai trò, trách nhiệm của lĩnh vực công tác, môn học mình phụ trách trong việc giáo dục đạo đức cho học sinh. Một nhận thức quan trọng đối với giáo viên trong giáo dục đạo đức cho học sinh là dùng nhân cách để giáo dục nhân cách. Nghĩa là, giáo viên phải dùng nhân cách đẹp, tấm gương đạo đức trong sáng của mình để giáo dục học sinh của chính mình, giáo dục thông qua hành động, hành vi của chính mình chứ không chỉ bằng, không thể bằng lời nói. Mỗi giáo viên cần nhận thức và hành động để trở thành một tấm gương về học tập, về sự chăm chỉ, về sự tâm huyết và tình yêu thương học trò; là những tấm gương vượt khó, hi sinh, quan tâm, chăm sóc đồng nghiệp, cán bộ trong trường, con em mình, học trò của mình. Đó là những tấm gương gần nhất, tác động nhiều đến học sinh.

- Biện pháp 2: *Tổ chức bồi dưỡng kiến thức, nghiệp vụ, kĩ năng về vấn đề giáo dục đạo đức cho học sinh, giáo viên.* Các chủ đề cần được tập trung hướng tới có thể chỉ ra là: Đặc điểm tâm lí học sinh trung học phổ thông; giáo dục học sinh trung học phổ thông cá biệt; Tham vấn, hướng dẫn cho học sinh trung học phổ thông; Chăm sóc, hỗ trợ tâm lí học sinh nữ; Hồ sơ giáo dục trong giáo dục học sinh; Kế hoạch hoạt động giáo dục học sinh trong trường phổ thông; Đánh giá kết quả rèn luyện đạo đức của học sinh trung học phổ thông; Lập kế hoạch công tác chủ nhiệm; Giải quyết tình huống sư phạm trong công tác chủ nhiệm; Tổ chức hoạt động giáo dục ngoài giờ lên lớp trong nhà trường phổ thông; Giáo dục kĩ năng sống cho học sinh phổ thông; Giáo dục giá trị sống cho học sinh phổ thông; Giáo dục hoà nhập trong giáo dục trung học phổ thông; Xây dựng kế hoạch phối hợp với gia đình học sinh và cộng đồng trong công tác giáo dục học sinh trung học phổ thông; Phối hợp với các tổ chức xã hội trong công tác giáo dục; Tổ chức các hoạt động tập thể của học sinh trung học phổ thông. Các lớp tập huấn có thể được tổ chức trong hè hoặc trong năm học, tùy thuộc vào đặc điểm địa phương, tùy thuộc vào nguyện vọng đăng kí của giáo viên và của nhà trường.

- Biện pháp 3: *Xây dựng nội dung, kế hoạch hoạt động giáo dục nói chung, trong đó đặc biệt coi trọng hoạt động giáo dục đạo đức học sinh một cách toàn diện, chi tiết và đảm bảo phù hợp với thực tiễn (điều kiện nhà trường, học sinh, địa phương).* Các nội dung cần và có thể đề cập tới là:

+ Giáo dục pháp luật (giáo dục về các luật, điều luật có liên hệ với đời sống hàng ngày của học sinh như Luật giao thông; Luật bình đẳng giới; Công ước

về quyền trẻ em;...). Bởi lẽ, chuẩn mực pháp luật là một nghĩa vụ đạo đức lớn nhất của mỗi công dân, với tinh thần sống, làm việc, lao động và học tập theo pháp luật, tinh thần thượng tôn pháp luật. Việc giáo dục pháp luật cũng cần phải hướng tới việc giáo viên, học sinh, cán bộ trong trường phải thực hiện nghiêm túc mọi nội quy đã đặt ra trong nhà trường;

+ Giáo dục đạo đức thông qua các hành vi tốt, tấm gương có hành vi tốt trong lớp, trong trường, trong cộng đồng, xã hội (chẳng hạn như nêu gương học tập chăm chỉ; nêu gương học sinh nghèo vượt khó; nêu gương học sinh cứu bạn bị đuối nước, nêu gương học sinh công bạn đến trường; đôi bạn cùng tiến;...). Cần chú ý tới các tấm gương mà học sinh đang coi là thần tượng như ca sĩ, diễn viên,... để có các cách thức khai thác, giáo dục phù hợp;

+ Giáo dục đạo đức thông qua các hành vi, gương xấu cần phải tránh như (thói quen chép bài, nói dối; hành vi đi xe máy khi chưa có bằng; đi ngược chiều; chửi bậy, chửi thề; vô lễ với giáo viên; hút thuốc; chơi cờ bạc; đua xe; chơi điện tử quá nhiều;...);

+ Giáo dục thông qua các hoạt động ngoại khóa (chẳng hạn như chăm sóc nghĩa trang liệt sĩ; thăm hỏi gia đình người có công; đến thăm một di tích lịch sử về một tấm gương học tập, chiến đấu, hi sinh; thăm trại thương binh; thăm trại trẻ mồ côi; thăm trại cải tạo;...);

+ Tích hợp các nội dung dạy học mỗi môn học hay một số môn học để giáo dục hành vi, giáo dục nguyên tắc cư xử trong đời sống, phù hợp với các chuẩn mực đạo đức (chẳng hạn như hành vi bảo vệ môi trường; hành vi tôn trọng và người cao tuổi, người tàn tật; tôn trọng những con người hi sinh vì đất nước, vì nhân dân; biết coi thường, đấu tranh chống lại những thói hư, tật xấu, những con người vị kỉ, vị cá nhân,... Những nội dung này có thể có nhiều trong các môn *Lịch sử, Ngữ văn, Giáo dục Công dân,...*).

- Biện pháp 4: *Phối hợp giữa nhà trường với gia đình trong quá trình giáo dục đạo đức cho học sinh.*

Đây là sự phối hợp quan trọng, giúp giáo viên và gia đình kịp thời phát hiện, uốn nắn các hành vi chưa tốt, tiêu cực của học sinh từ sớm, góp phần nâng cao chất lượng giáo dục đạo đức trong nhà trường, đạt hiệu quả giáo dục đạo đức. Thời gian ở trường và ở nhà của học sinh chiếm phần lớn tổng thời gian của các em trong mỗi ngày, do vậy, nếu có sự phối hợp, liên hệ tốt giữa nhà trường và gia đình mà chủ yếu là giáo viên chủ nhiệm với phụ huynh học sinh thì sẽ giúp quản lí tốt, tìm hiểu nhiều thông tin, nhanh, kịp thời và sẽ phối hợp tác động tốt trong giáo dục. Sự phối hợp tốt này cũng sẽ hỗ trợ phụ huynh học sinh về kiến thức, kinh nghiệm, cách thức tác động, giáo dục con cái mình

một cách khoa học hơn, phù hợp hơn, hiệu quả hơn, cùng với giáo viên và nhà trường.

- **Biện pháp 5:** *Phối hợp giữa nhà trường với các tổ chức chính trị - xã hội trong việc giáo dục đạo đức cho học sinh.* Các tổ chức chính trị - xã hội có thể kể tới ở đây là tổ chức Đoàn Thanh niên; các câu lạc bộ; Hội học sinh, sinh viên;... và cả lực lượng công an, tòa án tại quận, huyện. Chẳng hạn, nhà trường có thể mời đơn vị công an về phổ biến một số điều luật giao thông phổ biến, hay vi phạm (đặc biệt là học sinh) và các mức phạt, hướng dẫn các hành vi đúng; phổ biến về quyền trẻ em (ở gia đình, nhà trường, xã hội); về bạo lực học đường và vấn đề quyền trẻ em; tổ chức các ngày hội học sinh, sinh viên theo chủ đề (chẳng hạn như chủ đề học sinh Hà Nội văn minh, thanh lịch; Nữ sinh Huế tài năng, duyên dáng;...) để vừa tạo một sân chơi, vừa là một kênh tuyên truyền tốt cho những tấm gương tốt.

- **Biện pháp 6:** *Tăng cường và nâng cao chất lượng công tác kiểm tra, đánh giá và khen thưởng trong công tác giáo dục đạo đức cho học sinh phổ thông.* Căn cứ vào kế hoạch, cần có kế hoạch và tiêu chí đánh giá, thực hiện đánh giá kết quả, quá trình giáo dục đạo đức cho học sinh một cách khoa học và khách quan. Tiếp đó, cùng với các quyết định khen thưởng và phạt một cách kịp thời, phù hợp, tích cực và chính xác là các phương án tác động, giáo dục được cân nhắc, xem xét kĩ lưỡng tiếp theo. Chẳng hạn với một trường hợp học sinh vi phạm luật giao thông hay đánh bạn, việc nhắc nhở toàn trường vào thứ hai đầu tuần không hẳn là một biện pháp tốt. Trong trường hợp này, việc giáo viên chủ nhiệm trao đổi trực tiếp với học sinh để thay đổi nhận thức, dẫn tới thay đổi hành động của học sinh là việc nên làm trước tiên. Từ đó, cần tạo một không khí, phong trào thi đua về những tấm gương tốt: tấm gương học tập tốt; tấm gương học chăm chỉ; tấm gương giúp đỡ bạn; tấm gương có những hành động có ích, có lợi cho xã hội;... trong nhà trường để học sinh, tập thể học sinh phấn đấu, noi gương,...

- **Biện pháp 7:** *Đề cao, tăng cường và coi trọng môn học giáo dục lối sống, giáo dục công dân, giáo dục kinh tế và pháp luật trong nhà trường phổ thông.* Đây là những môn học có điều kiện khai thác nhiều nội dung, nhiều hoạt động để tổ chức, giáo dục nhận thức và thói quen thực hiện các hành vi phù hợp với chuẩn mực đạo đức cho học sinh. Đây là môn học có vị trí quan trọng trong quá trình hình thành và phát triển nhân cách học sinh một cách toàn diện. Từ việc trang bị cho học sinh các tri thức của môn học, giáo dục sẽ giúp học sinh có những hành vi, dần hình thành thói quen thực hiện các hành vi văn minh, đẹp, lối

sống đẹp, theo và tôn trọng pháp luật,... Hoạt động dạy của thầy và hoạt động học của trò phải thường xuyên được cải tiến nội dung, phương pháp... tạo hứng thú, hấp dẫn để kích thích học sinh học tập, rèn luyện; nhà trường cần thực hiện đánh giá cao vai trò của môn học, tạo điều kiện thời gian và vật chất cho giáo viên dạy các môn học này sáng tạo, cống hiến. Việc đánh giá đúng, nâng cao vai trò của các môn học này cũng đồng thời là yêu cầu phải nâng cao chất lượng dạy học các môn học này trong nhà trường.

3. Kết luận

Giáo dục đạo đức cho học sinh là một bộ phận của quá trình giáo dục tổng thể nên phải đảm bảo chặt chẽ của quy trình quản lí giáo dục. Quy trình GDĐĐ học sinh là một quy trình mang tính toàn vẹn và thống nhất từ: "*Lập kế hoạch - tổ chức thực hiện - chỉ đạo - kiểm tra, đánh giá - hành động*". Mỗi khâu có vai trò khác nhau nhưng có mối quan hệ chặt chẽ, đan xen nhau, bổ sung cho nhau; thực hiện tốt khâu này sẽ tạo cơ sở, điều kiện cho các chức năng tiếp theo.

Giáo dục đạo đức học sinh là trách nhiệm của toàn xã hội, trong đó giáo dục ở nhà trường có vai trò quan trọng. Các biện pháp nêu trên sẽ giúp các nhà trường phổ thông thực hiện tốt hơn nữa nhiệm vụ giáo dục đạo đức cho học sinh. Các biện pháp trình bày ở trên cần được nghiên cứu, triển khai một cách toàn diện, chi tiết và phải phù hợp với đối tượng học sinh, với điều kiện nhà trường, với thực tiễn địa phương. □

Tài liệu tham khảo

- [1] Lê Duy Hùng (2013). *Giáo dục đạo đức cho học sinh trung học phổ thông: thực trạng và giải pháp*. Tạp chí Khoa học, Trường Đại học Sư phạm Thành phố Hồ Chí Minh, số 50/2013, tr 29-37.
- [2] Hoàng Thị Dung (2014). *Giáo dục đạo đức cho học sinh viên trong bối cảnh hội nhập ở Việt Nam hiện nay*. Luận văn thạc sĩ Triết học, Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn - Đại học Quốc gia Hà Nội.
- [3] Trần Kiều - Vũ Trọng Rỹ - Hà Nhật Thăng - Lưu Thu Thủy (2001). *Thực trạng và giải pháp giáo dục đạo đức, tư tưởng chính trị, lối sống cho thanh niên học sinh, sinh viên trong Chiến lược phát triển toàn diện con người Việt Nam thời kì công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước*. Báo cáo kết quả nghiên cứu chuyên đề KHXH 04-07-CD, Chương trình khoa học công nghệ cấp Nhà nước.
- [4] Nguyễn Thị Thi (2017). *Quản lí giáo dục đạo đức cho học sinh trung học cơ sở ở thành phố Hà Nội trong bối cảnh đổi mới giáo dục*. Luận án tiến sĩ Quản lí giáo dục, Học viện Quản lí giáo dục.
- [5] Vũ Trọng Dung (2005). *Giáo trình đạo đức Mác-Lênin*. NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [6] Hồ Chí Minh (1983). *Về Đạo đức*. NXB Chính trị Quốc gia.